ROK XIV

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

№ 7

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 KWIETNIA 1939 ROKU

POLSKI PRZEMYSŁ CHEMICZNY W ROKU 1938

Najcharakterystyczniejszą bodaj cechą polskiego przemysłu chemicznego w r. 1938 jest duże tempo rozwoju tych gałęzi wytwórczości chemicznej, które zajmują się produkcją surowców zastępczych. W tym zresztą kierunku wyraźnie idzie przemysł chemiczny całego świata. Nie tylko kraje o gospodarce zamkniętej, ale również państwa bliższe swymi tendencjami do gospodarki liberalnej — kładą duży nacisk na rozwój produkcji chemicznej, pozwalającej w pewnym stopniu uzależnić się od surowca zamorskiego.

W Polsce rok ubiegły przyniósł przede wszystkim znaczny wzrost produkcji sztucznych włókien. Wprawdzie produkcja sztucznego jedwabiu nie wykazuje zmian w stosunku do r. 1937, wynosząc ok. 6.200 ton rocznie. Zato produkcja sztucznych włókien ciętych, opartych na celulozie, rozrasta się w szybkim tempie. W r. 1938 mianowicie nastąpiło rozszerzenie instalacji fabrycznych — kosztem wielomilionowych inwestycji — i doprowadzenie zdolności produkcyjnej do 12.000 ton włókien ciętych rocznie. Efektywna produkcja wyniosła niespełna 4.000 ton, prawie całkowicie umieszczona na rynku wewnętrznym.

Drugim wartym szczególnego podkreślenia zjawiskiem w zakresie surowców zastępczych jest podjęcie w r. 1938 wytwarzania sztucznego kauczuku w oparciu o spirytus. Produkt ten wytwarzany jest w Polsce pn. „keru", a przystąpienie do jego fabrykacji poprzedzone było wieloletnimi badaniami. Dotyczyły one zarówno metod produkcji, jak przygotowania najlepszych mieszanek kauczuku naturalnego z polskim produktem. Pod koniec r. 1938 poziom polskiej produkcji sztucznego kauczuku był dostatecznie wysoki, aby wprowadzić obowiązek domieszki tego artykułu do mieszanek, z których fabrykuje się wyroby gumowe.

Trzecim wreszcie faktem jest dalsze rozszerzanie produkcji sztucznych mas plastycznych, opartych bądź na nitrocelulozie (celuloid), bądź na fenolach (typu bakelitów), bądź wreszcie na kazeinie (typu galalitów). W r. 1938 — obok znacznego podwyższenia produkcji tych mas w fabrykach już istniejących — powołano do życia trzecią fabrykę mas plastycznych opartych na kazeinie.

Rok 1938 przyniósł też poważne osiągnięcia w zakresie podjęcia produkcji nowych artykułów chemicznych, dotychczas w Polsce niewyrabianych. Na szczególne podkreślenie zasługuje rozpoczęcie produkcji: kwasu solnego chem. cz., strąconego węglanu magnezu, tlenku magnezu, żelatyny fotograficznej, nowego nawozu fosforowego pn. „dwufosfat", sztucznego karborundu, kilkunastu nowych półproduktów organicznych, kilku nowych produktów pomocniczych dla przemysłu włókienniczego i gumowego, kilku nowych syntetycznych produktów farmaceutycznych.

Obroty, osiągnięte w przemyśle chemicznym w r. 1938 są wyższe niż w r. 1937; wzrost ten określić można na blisko 10%. Jeżeli zważyć, że rok ubiegły był rokiem zniżki cen artykułów chemicznych, to wzrost obrotów pieniężnych świadczy o relatywnie wyższym wzroście tonażu produkcyjnego. Tak np. wzrost produkcji superfosfatów wyniósł ok. 25% (w stosunku r. 1937), a faktyczna produkcja — ok. 200.000 ton. Produkcja soli potasowych wzrosła o ok. 10%. Łączna produkcja związków azotowych wyniosła w r. 1938 — w przeliczeniu na azot związany — 53.470 ton, a więc w porównaniu z r. 1937 wzrosła ponad 18%. Produkcja kwasu siarkowego z 320 tys. ton kwasu 50°Bé wzrosła do 314 tys. ton. Produkcja sody amoniakalnej utrzymała się na poziomie r. 1937, wykazując nieznaczny wzrost z 80.793 ton do 81.816 ton, produkcja sody kaustycznej wzrosła znacznie — z 21.615 ton do 29.800 ton. Wytwórczość koksu w górnośląskich koksowniach wykazała rekordową ilość 2.290 tys. ton.

Odpowiednio też wzrosła produkcja smoły surowej ze 101 do 112 tys. ton, benzolu surowego z 33.200 do 36.400 ton. Produkcja barwników wzrosła zarówno ilościowo jak wartościowo — z 1.754 do 1.950 ton, a w wartości z 19,4 milionów złotych do 21,8 milionów złotych.

Jak widać z powyższego krótkiego przeglądu wszystkie działy przemysłu chemicznego wykazują wzrost produkcji. Jest to objaw tym więcej pocieszający, że w okresie dozbrajania całego świata przemysł chemiczny ma do odegrania zupełnie kapitalną rolę. Polski przemysł chemiczny nie pozostaje w tyle, lecz nieustannie posuwa się naprzód.

Szczegółowe omówienie sytuacji polskiego przemysłu chemicznego w r. 1938 zawarte jest w sprawozdaniu Związku Przemysłu Chemicznego za r. 1938, które opuściło prasę drukarską.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Dn. 9 marca 1939 r. zmarł założyciel i następnie wieloletni Dyrektor Fabryki Wyrobów Gumowych „Indogum" — ś. p. Henryk Gruszkowski.

W Zmarłym przemysł traci jednego z bardzo zasłużonych działaczów na polu organizacji wytwórczości gumowej w Polsce.

POŻYCZKA O. P. L.

Związek Przemysłu Chemicznego R. P. rozesłał w dn. 28 b. m. do zrzeszonych fabryk chemicznych odezwę następującej treści:

„W dniu dzisiejszym ogłoszona została decyzja Rządu Rzeczypospolitej o rozpisaniu Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej.

Przemysł chemiczny wielokrotnie już dawał realne dowody obywatelskiego i patriotycznego stanowiska, biorąc udział we wszystkich inicjatywach i poczynaniach, dobro Państwa mających na celu.

I tym razem polski przemysł chemiczny musi odpowiedzieć na wezwanie dozbrojenia Polski w powietrzu, zwłaszcza że broń lotnicza jest szczególnie bliska sercu polskiego przemysłowca chemicznego.

Prezydium Związku Przemysłu Chemicznego R. P .na posiedzeniu w dniu dzisiejszym postanowiło zwrócić się do wszystkich fabryk chemicznych w Polsce z wezwaniem do natychmiastowego subskrybowania Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej. Szybkość tej subskrypcji jest konieczna.

Komisarz Generalny Pożyczki, p. Gen. Leon Berbecki, w swych enuncjacjach i przemówieniach podkreślił też konieczność pośpiechu.

Przemysł chemiczny powinien być tą gałęzią polskiej wytwórczości, która pierwsza stanie w szeregu subskrybentów Pożyczki O. P. L.".

INFORMACJE EKSPORTOWE

W dniu 16 marca r. b. podpisany został w Rzymie polsko-włoski układ handlowy i turystyczny.

Przedsiębiorstwa chemiczne, pragnące zbadać możliwości zbytu produktów chemicznych w stanie Kurytyba w Brazylii, winny przesłać odpowiednie wzory, próbki, prospekty i t. d. pod adresem Konsulatu Generalnego R. P. w Kurytybie (Consulate General of Poland, Rua André de Barros, 528, Curitiba).

W Konsulacie R. P. w Battawii znajduje się stała wystawa prób i wzorów towarów polskich. W związku z powyższym Polsko-Holenderska Izba Handlowa (Warszawa, Kredytowa 8) zwraca uwagę firm zainteresowanych w eksporcie swych wyrobów do Indyj Holenderskich, że Izba wysyła do Battawii co pewien okres czasu zbiorową przesyłkę prospektów, prób i t. d. towarów polskich, które w tym celu dostarczane winny być Izbie przez zainteresowane firmy.

Zanotowane zostały następujące zmiany przepisów celnych i reglamentacyjnych (Nr. 7 i 8 „Informatora Eksportowego"):

Eire. Ustalono kontyngenty przywozowe na opony i dętki samochodowe, motocyklowe i rowerowe.

Portugalia. Weszła w życie nowa taryfa celna, zawierająca dwie kolumny stawek: maksymalne i minimalne. Towary polskie korzystają ze stawek minimalnych.

Turcja. Wydano przepisy w sprawie uniknięcia trudności przy taryfikowaniu towarów wg. tureckiej taryfy celnej.

Firma Alf Axelsen, Oslo, Skippergt. 20 poszukuje przedstawicielstw firm polskich na Norwegię, w zakresie produktów chemicznych.

W styczniu 1939 r. wywóz produktów chemicznych z Polski osiągnął wartość 6.159 tys. zł., co w stosunku do wywozu w tym samym okresie 1938 r. (4.380 tys. zł.) stanowi wzrost o 40,6%.

Z artykułów, których wartość wywozu zwiększyła się w stosunku do roku poprzedzającego należy przede wszystkim wymienić: siarczan amonu, superfosfaty, benzol surowy i oczyszczony, smoły, chlorek amonu, barwniki anilinowe, biel cynkową, kleje, ceratę i żelazokrzem.

Zmniejszyła się natomiast wartość wywozu zagranicę następujących produktów: karbidu, soli potasowych, potażu i węgla wywarowego, sody, przędzy jedwabiu sztucznego i żelazochromu.

KRONIKA

Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu złożyła do dyspozycji Pana Marszałka Śmigłego-Rydza hojną ofiarę na cele obrony Państwa w wysokości 100.000 zł.

Dn. 14 marca 1939 p. Inż. Jaroszewicz Walery, Małopolskie Zakł. Chemiczne, Alwernia, poczta Kwaczała, nadesłał do Związku „pismo zapieczętowane" p. t. „Sposób zużytkowania soli odpadkowych przy produkcji siarczku sodowego".

Pismo to zostało zarejestrowane pod Nr. 21 pism zapieczętowanych składanych w Związku Przemysłu Chemicznego.

W dniu 16 marca r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego R. P., na którym ustalono termin zwołania zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Związku na dzień 21 kwietnia b. r., o godz. 18.30 w pierwszym terminie i o godz. 19 w drugim terminie.

Na zebraniu omawiane były m. in. możliwości realizacji postanowień Konferencji Importowej, wyniki prac Komisji do zbadania interwencjonizmu oraz bieżące rokowania handlowe z szeregiem państw.

Rada Opiekuńcza Państwowego Liceum Chemicznego (dawnej Państwowej Szkoły Chemiczno-Przemysłowej), działając w porozumieniu z Zarządem Związku Przemysłu Chemicznego, zwraca się tą drogą do przedsiębiorstw chemicznych, z prośbą o udzielenie praktyk wakacyjnych 6-cio tygodniowych dla uczniów wyższych kursów Liceum, w okresie pomiędzy 1-ym lipca i 31 sierpnia 1939 r. Ze względu na trudną sytuację materialną młodzieży uczęszczającej do Liceum byłoby bardzo pożądane, aby praktykant mógł otrzymać wynagrodzenie wg. stawki robotniczej. Wobec tego, że akcją zbierania praktyk zajmuje się również Ministerstwo Przemysłu i Handlu (władze wojewódzkie), przedsiębiorstwa przydzielające praktyki dla uczniów Liceum proszone są o zawiadamianie Liceum czy praktyki te wchodzą do liczby zgłoszonych Ministerstwu Przemysłu i Handlu praktyk, czy też zostały udzielone poza tym kontyngentem. W wypadku zarezerwowania dla uczniów Liceum pewnej liczby praktyk z kontyngentu zgłoszonego do Min. P. i H. — przedsiębiorstwa proszone są o wyraźne zastrzeżenie w zgłoszeniu, że dana praktyka zarezerwowana jest dla uczniów Państwowego Liceum Chemicznego w Warszawie. Zgłoszenia należy nadsyłać na ręce Dyrektora Państwowego Liceum Chemicznego w Warszawie, Hoża 88 (tel. 8-34-02). Nie wątpimy, że przedsiębiorstwa chemiczne, wykazujące dotychczas wiele życzliwości i pomocy dla Liceum, przychylnie ustosunkują się do apelu Rady Opiekuńczej.

Zakł. Chem. „Magnesium" w Warszawie donoszą, iż znacznie rozszerzyły produkcję węglanu magnezu strąconego, który pod względem jakości nie ustępuje zagranicznemu. W chwili obecnej — produkcja węglanu magnezu strąconego może pokryć całkowite zapotrzebowanie rynku wewnętrznego.

Sekcja Przemysłowa Polskiego Towarzystwa Chemicznego zawiadamia, że dnia 20 kwietnia (czwartek) r. b. odbędzie się odczyt Prof. Dr. S. Pilata p. t.: „Nowoczesne sposoby przerobu ropy naftowej i produktów pokrewnych".

Staraniem Oddziału Warszawskiego Związku Chemików Polskich, dnia 18 kwietnia godz. 19-ta odbędzie się w sali Chemii Farmaceutycznej U. J. P. odczyt p. Mjr. Dr. B. Bartenbacha p. t.: „Toksykologia i ratownictwo przy zatruciach w laboratoriach chemicznych".

Towarzystwo Wojskowo - Techniczne, Warszawa, Aleja Róż 8, wydaje „Przegląd piśmiennictwa wojskowo-technicznego", celem najszerszego informowania społeczeństwa o przygotowaniu środków technicznych i gospodarczych do przyszłej wojny. Pismo będzie podawało streszczenia prac obcych o charakterze gospodarczo-technicznym, wiążących się z potrzebami obrony na wypadek wojny. Pismo powyższe będzie się ukazywać raz na miesiąc, cena wynosi: 50 gr za egzemplarz. Redakcja: Czackiego 3/5 — Stowarzyszenie Techników.

Wydawnictwo Mathesis Polska, Warszawa, Wspólna 64 przystępuje do wydania polskiej edycji dzieła p. t. „Odkrycia i wynalazki chemiczne w XX wieku" Sir Wiliama Tildena.

Ponieważ dzieło to w sposób przystępny i jasny informuje o odkryciach naukowych dokonanych w chemii w XX wieku, jak również i o wynalazkach — sądzimy, iż okaże się ono pożyteczne w każdym przedsiębiorstwie chemicznym.

Przy Nr. 7 „Wiadomości" załączamy okólnik wydawnictwa „Mathesis Polska" w powyższej sprawie.

W dniu 20 marca r. b. odbyło się w Sztokholmie Walne Zgromadzenie Izby Handlowej Szwedzko - Polskiej, połączone z obchodem 10-lecia działalności Izby. W ramach uroczystości Dyrektor Państwowego Instytutu Eksportowego, p. M. Turski, wygłosił odczyt p. t. „Polsko - szwedzkie stosunki handlowe".

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Nr. 19 Dz. Ust. z dn. 15 marca 1939 ukazało się pod poz. 127 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 10 marca r. b. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień porozumienia między Rzecząpospolitą Polską a Wielką Brytanią, dotyczącego clenia pewnych wyrobów chemicznych. Mianowicie niżej wymienione artykuły otrzymały zniżki celne przy przywozie do Polski.

Chlorek cynowy — do celów przemysłowych, za pozw. Ministra Skarbu, cremor tartari (oczyszczony kwaśny winian potasu), kwas benzoesowy, za zezwol. Ministra Skarbu, chlorek benzalu, inne chloropochodne węglowodorów aromatycznych oprócz osobno wymienionych, ksylidyna (również w formie octanu), kwas orto-anilinosulfonowy), tioanilina, kwas naftyloaminosulfonowy 2 : 6 (Bronner), rezorcyna, dwumetyloaminofenol, dwuaminofenol (amidol), siarczan monometylo-para-amidofenolu (metol), keton Michlera.

W Dz. Ust. Rz. P. Nr. 17 z dn. 9 marca 1939 pod poz. 101 ukazało się Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 lutego r. b. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień porozumienia między Polską a Szwajcarią w sprawie zniżek celnych na niektóre produkty chemiczne. Mianowicie — następujące artykuły chemiczne zostały objęte zniżkami celnymi:

krezydyna, acetoparafenylenodwuamina, dwuanizydyna, kwas naftyloaminodwusulfonowy 2. 4. 8., kwas C, produkty kondensacji paranitrobenzaldehydu z parafenylenodwuaminą, nitrometylobenzimidazol 4. 1. 2 (zasada żółcieni pyrogenowej N), kwas fenylonaftyloaminosulfonowy 1. 8., kwas tolilonaftyloaminosulfonowy 1. 8., ortonitrokrezol (nitroortokrezol), aminofenole (orto-meta- i para), metyloaminooksyfenazyna, kwas fenylosulfopyrazolonokarbonowy, kwas chlorofenylometylopyrazolonosulfonowy, keton Michlera, czterometylodwuaminobenzhydrol.

Rozporządzenie wchodzi w życie z dn. 14 marca 1939 i obowiązywać będzie do dn. 31 grudnia 1939 r.

W Dz. Ust. Nr. 18 z dn. 11 marca 1939 ukazało się pod poz. 117 Rozporządzenie Ministra Skarbu z dnia 21 lutego r. b. o zmianie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 10 września 1932 r. w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych.

CENY NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW CHEMICZNYCH W/G NOTOWAŃ DOMU HANDLOWEGO B. NEUFELD, WARSZAWA, Leszno 54.

Artykuł	Cena w zł. za 100 kg.
Ałun chromowy	65.—
Ałun krystaliczny	44.—
Antichlor kryst.	38.—
Antimonium crud. w kawałkach	125.—
Antimonium crud. w proszku	150.—
Asfalt Gilsonit	65.—
Azotan baru	130.—
Barwniki anilinowe — ceny i katalogi na żądanie	
Błękit Milori i Paryski	600.—
Biel cynkowa	65.—
Biel ołowiana	120.—
Biel tytanowa	150.—
Boraks kryst. i w proszku	75.—
Boran manganu	300.—
Braunsztyn	75.—
Chlorek baru	65.—
Chlorek cynku w proszku 98/100%	120.—
Chlorek wapna	40.—
Dwuchromian potasu	150.—
Dwuchromian sodu	125.—
Dwusiarczyn sodu bezwodny 60/62%	65.—
Fenol	300.—
Fosforan sodu trójzasadowy	75.—
Fosfór czerwony	600 —
Glejta angielska w proszku	130.—
Glin metaliczny w proszku	550.—
Grafit angielski w łuskach i w proszku	120.—
Hydrosulfit	250.—
Kalafonia	65.—
Kamfora w taflach	725.—
Kaolina w kaw. i w proszku	15.—
Kreda chem. czysta	46.—
Kwas borny	180.—
Kwas szczawiowy	170.—
Litopon 30%	72.50
Minia ołowiana	110.—
Minia żelazowa min. 80%	80.—
Nadboran sodowy	310.—
Nadmanganian potasu	290.—
Nitrobenzol	400.—
Octan kobaltu	1200.—
Octan ołowiu	165.—
Olej rycynowy med.	250.—
Pumeks w kawałkach	55.—
Pumeks w proszku	38.—
Sadza ameryk. Carbon-Black marki „Witco"— ceny konwencyjne.	
Salmiak mielony	115.—
Salmiak w kaw. subl.	200.—
Siarczan kobaltu	750.—
Siarczan magnezu (sól gorzka)	21.—
Siarczan miedzi	68.—
Siarczan żelazowy	15.—
Siarka mielona i w laskach	35.—
Talcum 3/0	19.—
Talcum 5/0	26.—
Talcum 6/0	29.—
Tanina 92%	700.—
Węglan magnezu w cegiełkach	240.—
Węglan magnezu w proszku	125.—
Węgiel aktywowany odbarwiający do olejów	150.—
Ziemia okrzemkowa	35.—
Żelazocjanek potasowy	320.—
Żelazocjanek sodowy	250.—

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i należy rozumieć je za 100 kg. loco skład Warszawa wraz z opakowaniem.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 510-14.

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Redaktor: Mgr. TADEUSZ CHĘCIŃSKI — Druk L. Bogusławskiego i Ski, Świętokrzyska 11